

Sygn. akt I ACa 655/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Krzysztof Depczyński (spr.)

Sędziowie SA Anna Cesarz

SA Dorota Ochalska - Gola

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa L. Ł.

przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 1 lutego 2017 r. sygn. akt I C 158/16

1. **oddala apelację;**
2. **zasądza od L. Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 1.710 (jeden tysiąc siedemset dziesięć) zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;**
3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokat S. C. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 1.328,40 (jeden tysiąc trzysta dwadzieścia osiem i 40/100) zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

I ACa 655/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2017 r. w sprawie z powództwa L. Ł. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł., o ochronę dóbr osobistych, Sąd Okręgowy w Łodzi w punkcie 1 oddalił powództwo, w punkcie 2 zasądził od L. Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.560 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w punkcie 3 przyznał adwokat S. C. kwotę 1.918,80 złotych w tym kwotę podatku VAT – tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi i kwotę powyższą nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Łodzi.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, z których w szczególności wynika, że wobec powoda L. Ł. było stosowane nieprzerwanie tymczasowe aresztowanie od dnia 24 kwietnia 2013

roku (data zatrzymania) w związku z toczącym się postępowaniem przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi sygn. akt VI K 319/15. Powód przebywał w Areszcie Śledczym w Ł.. Nieprawomocnym wyrokiem wydanym w wyżej wymienionej sprawie w dniu 27 lipca 2015 roku powód został skazany na karę 3 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd I instancji ustalił, że postanowieniem z dnia 27 lipca 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi przedłużył stosowanie wobec powoda środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na okres dalszych 5 miesięcy tj. do dnia 3 stycznia 2016 roku. Postanowieniem z dnia 11 września 2015 r. sygn. akt V Kz 708/15 Sąd Okręgowy w Łodzi skrócił stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania do dnia 25 grudnia 2015 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 18 września 2015 roku do Aresztu Śledczego w Ł. wpłynął nakaz przyjęcia powoda do odbycia kary zastępczej w wymiarze 25 dni pozbawienia wolności na mocy wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy w Zgierzu z dnia 4 września 2013 roku sygn. akt II K 1643/12 i postanowienia Sądu Rejonowego w Zgierzu II Ko 603/15 z dnia 7 września 2015 roku. W dniu 30 września 2015 roku powód został przedstawiony Komisji Penitencjarnej celem nadania grupy i podgrupy klasyfikacyjnej oraz określenia warunków odbywania kary. Powodowi nadano grupę R-1/z i skierowano do odbywania kary w warunkach zakładu karnego typu zamkniętego dla recydywistów penitencjarnych w zwykłym systemie oddziaływania. Ponadto zalecono regulaminowe zachowanie. W związku z powyższym L. Ł. został przekwaterowany do innego oddziału mieszkalnego.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 12 października 2015 roku powód odmówił przyjęcia posiłku przygotowanego przez administrację zakładu. Jako przyczynę podał fakt, że w jego ocenie aktualny pobyt w warunkach izolacji jest bezprawny. Chciał zostać zwolniony w trybie natychmiastowym. W dniu 14 października 2015 roku nadal odmawiał przyjęcia posiłków przygotowanych przez administrację. W dniu 16 października 2015 roku powód wyraził zgodę na stosowanie wobec niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności stosownie do art. 223 § 4 k.k.w. W dniu 16 października 2015 r. powodowi nadano grupę i podgrupę kwalifikacyjną R-1/p. Ponadto zalecono regulaminowe zachowanie. Zdanie, że zaleca się przestrzeganie regulaminu przez osadzonego znajduje się w każdej ocenie i w każdej kwalifikacji.

Sąd Okręgowy wskazał, że od dnia 16 października 2015 r. powód przyjmował już posiłki przygotowane przez administrację zakładu. Zmianę decyzji uzasadniał „wyjaśnieniem jego sprawy”. W dniu 27 listopada 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi utrzymał w mocy wyrok skazujący powoda z dnia 27 lipca 2015 roku wydany w sprawie o sygnaturze akt VI K 319/15.

Sąd I instancji ustalił, że status osoby skazanej różni się od statusu osoby tymczasowo aresztowanej, uprawnieniami jakie ma osoba osadzona. Osadzonego informuje się o zmianie jego statusu z tymczasowo aresztowanego na skazanego. Taka osoba musi też zostać przekwaterowana, ponieważ tymczasowo aresztowani są osadzeni oddzielnie od skazanych. Gdyby powód miał opuścić zakład karny zostałby o tym poinformowany przez dział ewidencji.

Sąd Okręgowy wskazał, że powód domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty 10.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych oraz zobowiązania pozwanego do przeproszenia matki powoda i jej konkubenta. Roszczenia swoje powód wiązał ze swoim pobytom w Areszcie Śledczym w Ł.. Sąd I instancji stwierdził, że zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego w oparciu o art. 23 k.c. i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. jest uzależnione od udowodnienia zaistnienia krzywdy wynikającej z działania lub zaniechania pozwanego naruszającego dobro osobiste powoda oraz związku przyczynowego między krzywdą, a działaniem lub zaniechaniem naruszającym dobro osobiste. Sąd ten wskazał, że według art. 6 k.c., dowód, że dobro osobiste zostało naruszone przez stronę pozwaną, ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej z tego tytułu. Dopiero po wykazaniu tej okoliczności na pozwanym spoczywa ciężar dowodu, że jego działanie nie było bezprawne, wynikający z domniemania bezprawności działania naruszydca dóbr osobistych, wprowadzonego przez art. 24 k.c.

Sąd I instancji stwierdził, że sprawa dotyczyła naruszenia dobra osobistego powoda w postaci godności. W ocenie tego Sądu powód nie wykazał naruszenia jego dóbr osobistych oraz poniesienia krzywdy.

Zdaniem Sądu I instancji zeznania powoda jakoby miały być poinformowany przez funkcjonariuszy o uchyleniu wobec niego stosowania tymczasowego aresztowania są niewiarygodne. Jego zeznań nie potwierdził żaden z funkcjonariuszy. W ocenie Sądu Okręgowego problem wynikał, ze skomplikowanej sytuacji prawnej powoda, która przyczyniła się do wyciągnięcia przez powoda błędnego wniosku według, którego rzekomo po zapłaceniu przez niego grzywny miał opuścić jednostkę penitencjarną.

Sąd I instancji przyjął, że gdyby powód miał opuścić jednostkę penitencjarną zostałby o tym poinformowany przez dział ewidencyjny. Natomiast L. Ł. nie twierdził, że otrzymał taką informację z działu ewidencji, a w związku z tym jego przekonanie o mającym nastąpić opuszczeniu jednostki penitencjarnej było nieuzasadnione.

W ocenie tego Sądu nie było podstaw do przyjęcia, że jakiegokolwiek działania pozwanego podejmowane względem powoda były niezgodne z prawem lub stanowiły naruszenie godności powoda czy też jakiegokolwiek innego dobra osobistego.

Roszczenie o przeproszenie matki powoda i jej konkubenta podlegało oddaleniu z uwagi na brak legitymacji procesowej powoda do dochodzenia tego roszczenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że podnoszenie w niniejszym postępowaniu cywilnym zarzutów odnośnie treści opinii sporządzonej na temat powoda zawierającej w szczególności prognozę kryminalno-społeczną w sprawie karnej toczącej się przed Sądem Rejonowym w Zgierzu o sygn. akt II Ko 64/16 jest nieporozumieniem i nie może być oceniane w kontekście naruszenia dóbr osobistych powoda.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., czyli zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Z uwagi na fakt, że to powód przegrał sprawę koszty pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu zostały pokryte przez Skarb Państwa.

Powód reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu zaskarżył wyżej wymieniony wyrok w całości.

Zarzucił:

1. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na wynik sprawy, to jest art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- dowolne przyjęcie, przez Sąd Okręgowy, iż gdyby powód miał opuścić zakład karny zostałby o tym poinformowany przez dział ewidencji, w sytuacji gdy z zeznań powoda wynika, iż to wychowawca każdorazowo informuje o zmianach dotyczących osadzonego, w tym o opuszczeniu zakładu karnego;
- dowolne nierozważenie okoliczności, iż jak wynika z zeznań świadka M. Ł. - matka powoda została poinformowana przez funkcjonariuszy, iż po wpłaceniu grzywny jej syn opuści Areszt Śledczy w Ł.;
- Sąd I instancji bezpodstawnie uznał, iż odmowa przyjęcia w dniu 12 października 2015 roku przez powoda posiłku przygotowanego przez administrację zakładu nie wynikała z bezprawnego działania funkcjonariuszy pozwanego;
- dowolne pominięcie zeznań M. Ł., w sytuacji gdy potwierdzają one w całości zeznania powoda.

Ponadto zarzucił:

2. obrazę prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 23 k.c. i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c., w sytuacji, gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego, w szczególności zeznań matki powoda M. Ł. oraz powoda prowadzi do wniosku, iż dobra osobiste powoda, takie jak prawo człowieka do poszanowania godności, wyrażającej się w poczuciu własnej wartości zostało naruszone w sposób bezprawny przez funkcjonariuszy pozwanego.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez:

- uwzględnienie powództwa w całości poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 10000 złotych oraz pisemne przeprosiny matki powoda M. Ł. i K. C., a nadto nieobciążanie powoda kosztami postępowania-zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pełnomocnika pozwanego oraz o nieobciążanie powoda kosztami zastępstwa procesowego w II instancji.

Ponadto wniósł o zwolnienie powoda od kosztów sądowych, w tym od opłaty sądowej od apelacji w całości z uwagi na okoliczność, iż powód L. Ł. odbywa karę pozbawienia wolności oraz o doprowadzenie powoda na rozprawę apelacyjną, a także o zasądzenie na rzecz adwokat S. C. kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, które to koszty nie zostały opłacone w całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwany wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda okazała się bezzasadna.

Na wstępie należało się odnieść do zarzutów apelacji, dotyczących naruszenia przepisów postępowania, gdyż determinuje to rozważania co do zarzutów naruszenia prawa materialnego. Jedynie nieobarczone błędem ustalenia faktyczne, będące wynikiem należyście przeprowadzonego postępowania, mogą być podstawą oceny prawidłowości rozstrzygnięcia w kontekście twierdzeń o naruszeniu przepisów prawa materialnego.

Odnosząc się do podniesionych przez apelującego zarzutów w zakresie oceny zgromadzonego materiału dowodowego i konstrukcji uzasadnienia Sąd Apelacyjny uznał je za nieuzasadnione. Podkreślania wymaga, że zarzut przekroczenia zasady swobodnej oceny materiału dowodowego nie może zostać uznany za skuteczny, kiedy polega na zaprezentowaniu własnych, korzystniejszych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej oceny materiału dowodowego (tak: postanowienie SN z 10 stycznia 2002 r., sygn. II CKN 572/99, Legalis nr 53680). Równie nieskuteczny jest zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny materiału dowodowego, polegający tylko na odmiennej interpretacji dowodów zebranych w sprawie, bez jednoczesnego wykazania przy pomocy argumentacji jurystycznej, że ocena dowodów przyjęta przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny dowodów. Pamiętać bowiem należy, że na sędzię ciąży obowiązek wyciągnięcia w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wniosków logicznie poprawnych, zaś w zakresie oceny zgromadzonego materiału dowodowego ustawodawca przyznał sądowi swobodę, pod warunkiem, że ocena ta nie jest jednak sprzeczna ze wskazaniami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, mając na uwadze powyższe, uznać należy, że jeśli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logiczne poprawne i niesprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego, to ocena ta nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i nie może w żadnym wypadku zostać uznana za dowolną. Co więcej ocena taka pozostaje pod ochroną przepisu statuującego zasadę swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby na podstawie tego materiału dowodowego można by było budować wnioski odmienne. Zatem jedynie w sytuacji, kiedy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu: wykracza poza schematy logiki formalnej albo zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to tylko wtedy przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (tak: SN w wyroku z 27 września 2002 r., sygn. II CKN 817/00 Legalis nr 59468).

W świetle powyższych rozważań ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe.

Sąd I instancji słusznie wskazał, że nastąpiła błędna interpretacja skomplikowanej sytuacji prawnej przez powoda. Sąd ten słusznie zauważył, że sytuacja osadzonego nastroczała pewne wątpliwości i ocenił w świetle zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania zarówno zeznania funkcjonariuszy służby więziennej: K. D., T. M. oraz P.

M. jak i zeznania powoda. Niewątpliwie powód w przeciwieństwie do wyżej wymienionych funkcjonariuszy Służby Więziennej mógł mieć pewne problemy w interpretacji swojej sytuacji prawnej. Ten wywód Sądu Okręgowego jest logiczny i spójny. Świadek P. M. jednoznacznie wyjaśniła okoliczności sprawy. W szczególności jej zeznania dotyczące źródła informacji powoda o ewentualnym opuszczeniu jednostki penitencjarnej. To właśnie D. Ewidencji winien poinformować powoda o opuszczeniu przez niego aresztu śledczego. Brak informacji z tego źródła powinien skutkować brakiem przekonania o opuszczeniu jednostki penitencjarnej. Powodowi nie udało się natomiast podważyć w sposób jurydyczny oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy. W szczególności przyznanie waloru wiarygodności zeznaniom świadków będących funkcjonariuszami służby więziennej w przeciwieństwie do zeznań powoda jawi się jako uzasadnione w realiach przedmiotowej sprawy.

Istotnie w uzasadnieniu brak jest bezpośredniego odniesienia do zeznań świadka M. Ł.. W tym miejscu należy stwierdzić, że nie dyskwalifikuje to jednak oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy. Odnosząc się do zeznań wskazanego świadka należy zauważyć, że Sąd I instancji zasadnie nie dokonał na ich podstawie ustaleń faktycznych. M. Ł. swoją wiedzę o możliwości opuszczenia jednostki penitencjarnej przez syna czerpała zasadniczo od powoda. Tym samym w pierwszej kolejności nie otrzymała informacji na ten temat od funkcjonariuszy Służby Więziennej. Z jej relacji po udaniu się do Aresztu Śledczego w Ł. wynikało, że sprawa nie była tak jednoznaczna jak twierdził L. Ł.. M. Ł. wskazała, że: „Usłyszałam od funkcjonariusza, że wpłacenie tych pieniędzy nie ma sensu, bo wyrok musi się uprawomocnić w ciągu 14 dni. Ja nie wiedziałam o jaki wyrok chodzi.” (k. 128 odwrot – zeznania świadka M. Ł.). Na podstawie tych zeznań trudno uznać, aby matka powoda była błędnie informowana co do statusu swojego syna w areszcie śledczym. Istotne jest, że ten świadek nie ma pewności w zakresie opuszczenia przez L. Ł. aresztu śledczego w wypadku uiszczenia grzywny. Znający sytuację funkcjonariusz, który miał dostęp do systemu komputerowego nie wspominał temu świadkowi o natychmiastowym opuszczeniu przez powoda aresztu śledczego w przypadku uiszczenia grzywny.

Fragment zeznań M. Ł. dotyczący informacji udzielonej przez funkcjonariusza Służby Więziennej, który miał nie sprawdzać sytuacji prawnej powoda w systemie niewątpliwie nie odbiegał od obiektywnej rzeczywistości. Funkcjonariusz ten przyjmując za prawdziwe w rzeczywistości błędne założenie powoda i jego matki, że tymczasowe aresztowanie jest uchylone słusznie poinformował ich, że należy zapłacić grzywnę i skazany będzie mógł opuścić areszt śledczy. Funkcjonariusz ten przypuszczał, że powodowi do odbycia pozostała jedynie zastępcza kara pozbawienia wolności orzeczona w zastępstwie nieuiszczonej grzywny. Było to zgodne z treścią art. 47 § 2 k.k.w., który stanowi, że od zastępczej kary pozbawienia wolności lub wykonywania pracy, o której mowa w art. 45 § 1 k.k.w., skazany może się w każdym czasie zwolnić przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny. Znamienne jest stwierdzenie tego świadka: „Ja to odebrałam tak, że mogę zapłacić tą grzywnę po 14 dniach.” (k. 128 odwrot – zeznania świadka M. Ł.). Świadczy to ponownie o braku przekonania świadka co do znaczenia uzyskanych od Służby Więziennej informacji. Wersja M. Ł. jest tylko próbą interpretacji wiadomości otrzymanych od funkcjonariuszy. Interpretacji błędnej i rozbieżnej z ustalonym prawidłowo przez Sąd Okręgowy stanem faktycznym, lecz niewątpliwie korzystnej dla powoda. Powiązanie zeznań świadka M. Ł. z informacjami czerpanymi z niewiarygodnych zeznań powoda powoduje, że ocena zeznań tego świadka przez pryzmat zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania powinna prowadzić do ich pominięcia. Zasadnie, więc Sąd Okręgowy nie poczynił ustaleń faktycznych na podstawie zeznań M. Ł..

Odnosząc się natomiast do kwestii podjętego przez powoda w dniu 12 października 2015 roku protestu głodowego Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że rozpoczęcie tego protestu było umotywowane przekonaniem powoda o bezprawnym działaniu funkcjonariuszy Aresztu Śledczego.

Mając powyższe na uwadze ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy były prawidłowe i zasługiwały na pełną aprobatę.

Zarzut obrazy prawa materialnego okazał się również niezasadny. Wynikało to z jego konstrukcji. Opierał się on bowiem na założeniu, że Sąd Okręgowy nie zastosował prawa materialnego wskutek rzekomo nieprawidłowej oceny materiału dowodowego. Jak wykazano powyżej ocena ta była prawidłowa. Naruszenie dobra osobistego w postaci

godności w rozumieniu prawa do godnego odbywania kary pozbawienia wolności (pismo pełnomocnika powoda z dnia 11 maja 2016 roku k. 84 – k. 86) nie zostało wykazane przez powoda. Nie została w związku z tym spełniona podstawa przesłanka, której wykazanie spoczywało na powodzie. Tym samym i z tego powodu nie występowała odpowiedzialność na podstawie art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda na podstawie art. 385 k.p.c. i orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku. O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny rozstrzygnął stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu mając na uwadze, że powód przegrał to postępowanie. W związku z tym na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 2261 z późn. zm.) w zw. z § 2 pkt 4 oraz § 8 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 roku, poz. 1800 z późn. zm.) Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 2 wyroku. O kosztach pełnomocnika z urzędu powoda Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 3 wyroku na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1999 ze zm.) w zw. z § 8 punkt 4 oraz § 14 ust. 1 pkt 2 i § 16 ust. 1 punkt 2 i § 4 ust. 3 Rozporządzenia z Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku (Dz.U. z 2016 roku, poz. 1714 ze zm.) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.